

Les reflexions de Jordi Pujol

Un moment decisiu per a Europa



Jordi Pujol

Un moment decisiu. No només per a Europa. Per a molts estats europeus, també l'espanyol. I, evidentment, per a Catalunya. I per al nostre model de societat. I per a l'estat del benestar. Però avui parlem d'Europa.

Des de 1945 Europa ha progressat quasi ininterrompudament. Des del moment de màxima ruïna material i de màxim desconcert. Moment també d'incertesa respecte a quina reacció tindria Europa, o quins valors s'imposarien, i com es redimirien greus falles morals. I moment de presa de consciència que l'era europea s'havia acabat. Que el món ja no seria europeu com abans.

D'aleshores ençà Europa, durant dècades, ha fet un gran progrés sostingut. Va fer una gran tasca de reconstrucció, de relançament de la seva capacitat de crear riquesa. Ha tornat a ser rica. Ha consolidat definitivament la seva opció democràtica. I ha creat un estat del benestar de molt alt nivell. Avui Europa té el millor model econòmic i social del món. És el referent del món. I Europa ha estat també un èxit polític. Ha estat la Unió Europea, que ha assegurat la pau durant quasi setanta anys. Que ha establert un sistema de cooperació econòmica i una unitat monetària que semblaven impossibles.

Però malgrat tot això avui Europa viu un moment de crisi.

No hi ha dubte que malgrat totes les consideracions positives que acabem de fer Europa ha perdut pes polític i econòmic. Tot i que la mateixa crisi econòmica i política posa de retruc de manifest la importància que continua tenint. Es nota amb l'interès que tant els EUA com la Xina tenen que Europa superi la seva crisi. Perquè continua essent una peça bàsica de l'equilibri i del bon funcionament de l'economia mundial. I podríem afegir que seria un cop per a les perspectives de gradual millora social del món que el model econòmic i social europeu fracassés.

PODRIA REALMENT FRACASSAR?

Aquest és el gran interrogant i el gran repte del moment present. Som en un moment decisiu. I

amb interrogants. Però d'antuvi sembla que hi ha una primera resposta clara. Es pot evitar el fracàs si el procés d'unificació fiscal i política va endavant. I el fracàs serà molt probable si s'atura o si recula.

El procés de creació d'una Europa unida ha avançat molt dels anys cinquanta ençà. Però no tant perquè sigui prou eficaç i perquè sigui irreversible. No tant perquè ara mateix, en un moment de crisi forta, no sigui molt evident que el fet que la unitat monetària no s'hagi completat amb la unitat fiscal i una molt ben lligada i obligada coordinació pressupostària i, de fet, d'un alt grau d'unitat política, posa en perill la capacitat europea de superar la crisi. I confereix una gran gravetat, fins i tot a escala mundial, a l'eventual fracàs de l'euro. Un desastre.

PER EVITAR AIXÒ HI HA DUES POSSIBLES VIES. O dues propostes. Una, la política d'austeritat i de rigor que propugna sobretot Alemanya i els països nòrdics. Una política ben definida i clara, però que fa por que portada molt enllà empobreixi alguns països i finalment, de retruc, poc o molt tot Europa. Una política complementada a més per un retorn a valors més clàssics d'esforç col·lectiu, de disciplina i de competitivitat.

La segona proposta, més amable, accepta que cal una política d'austeritat, però no tan forta com la de la primera proposta, i sobretot reclama que hi hagi també el que en diuen una política de creixement. I això dringa bé i molts s'hi apunten, sobretot els països que han quedat econòmicament atrapats. Però aquest nou impuls al creixement amb quins diners es finançarà? I quines eines podrà utilitzar? I això –la nova aportació de diners i els organismes i mecanismes de control– encara no estan ben resolts. I perquè ho estiguin caldria que sigui segur que aquests organismes i aquests mecanismes funcionaran. I l'experiència diu que això no és fàcil perquè no hi ha prou unitat de decisió i de control de tots els aspectes de la política econòmica de la Unió Europea.

L'ex canceller de la República Federal d'Alemanya, Helmut Schmidt, va dir ja fa anys que la Unió Europea no seria mai com els Estats Units d'Amèrica. La història, i fins i tot alguns valors fonamentals diferents, ho feien extremament difícil. Però que podia ser, i havia de



Hollande i Merkel se saluden en una trobada a Berlín ■ AFP

ser, més que una aliança entre estats totalment sobirans. Altrament, es diluiria tard o d'hora. Quan sorgissin diferències massa grans. I és el que ara hi ha el perill que passi.

És a dir, no s'arribaria al grau d'unitat dels EUA, però caldria que hi hagués un grau important per part dels estats de cessió de sobirania. Sobretot en matèria fiscal i financera.

Ara som exactament en aquest punt. I val a dir que la cancellera Merkel, i alguns polítics europeus més, ja ho han plantejat. I és possible que el moment sigui adequat. Que ara això sigui possible. Per exemple, Alemanya i alguns països han plantejat que els pressupostos estatals –el d'Espanya, el de Portugal o Àustria, o el d'Alemanya– requereixin la prèvia conformitat de la Unió Europea (sense precisar encara de quins òrgans de la Unió Europea). Això significaria una molt gran cessió de sobirania per part dels estats. I hi haurà molta resistència. Però l'experiència dels últims deu anys deixa clar que sense això la disciplina que en teoria es va implantar a Maas-

tricht no funciona. O no funciona prou. De fet, d'uns anys ençà, no ha pogut evitar greus dèficits i grans desajustaments, ni tampoc ha impulsat les prioritats que de cara al creixement i la competitivitat europees havia establert el Tractat de Lisboa.

Això ja és tan evident que podria passar que la crisi actual permetés vèncer les resistències dels estats. (I potser també modificar la mentalitat dels responsables d'alguns països i d'alguns sectors).

DÈIEM QUE ALEMANYA, i algun altre país, ja ha fet propostes en aquest sentit. I, de fet, a hores d'ara uns quants països europeus ja han cedit competències, amb més o menys amplitud. És a dir, sobirania. Però si volem assegurar el futur cal anar més enllà de situacions temporals mentre duri el mal temps i no hi hagi més remei. Es podrà encara fer aquest pas?

Espanya, per exemple, que ara accepta tota mena d'indicacions, consells o fins i tot requeriments, i que en part és ja una economia intervinguda, acceptarà que això esdevingui una

norma? Que de fet signifiqui un nou tractat amb pèrdua clara de sobirania? Fins i tot ho acceptarà Alemanya, on podria passar que el Tribunal Constitucional hi posés pegues.

I ho acceptarà França?

L'atenció política i econòmica europea està molt centrada en Alemanya, per una banda. Per l'altra, en Grècia, Espanya, Itàlia, etc. I es parla menys de França. Que podria esdevenir l'obstacle principal a un progrés important cap a la unitat monetària, fiscal, pressupostària i política d'Europa. Perquè encarna més que cap altre país el que se'n diu «l'esperit de Westfàlia» de sobirania total per part dels estats. Per altra banda, no acaba de superar del tot l'estat de morositat, d'un cert estancament. No acaba de reaccionar del tot contra el que ells mateixos en diuen le déclin, el declivi francès. Amb un punt d'exageració, perquè França continua essent una economia sòlida. Però amb un estat d'ànim no prou positiu. Cal per tant fixar-se en França.

A MÉS, EL PROCÉS D'UNIFICACIÓ EUROPEU i en general de progrés polític i econòmic ha progressat, i molt, sempre que França i Alemanya han col·laborat bé i a fons. No es pot dir que ara l'eix francoalemany no funcioni, però no ho fa amb l'agilitat i l'empena i l'entesa profunda que altres cops ha tingut.

No és gaire el que des de Catalunya –que prou feina tenim– podem fer per aixecar l'estat d'ànim europeu. Potser no hi podem res. Malgrat això un dia, aviat, en parlarem. Quan la nostra pròpia temàtica catalana ens ho permeti i haguem completat els compromisos prioritaris que com a país aquests dies tenim... Perquè no podem fer cap contribució pràctica, o gairebé cap, a la recuperació de l'impuls europeu; però les reflexions, per modestes que aparentment siguin, són útils si són autèntiques. I si més ho són per als qui les fan.

Catalunya és un país d'arrel i de substància i d'ànima europees. I molts de nosaltres més d'un cop ens hem definit com a patriotes europeus. En temps difícils, per a Europa i per a Catalunya. La meditació sobre això segur que ens farà bé.

Aquest article és el mateix que es publica en el butlletí electrònic del Centre d'Estudis Jordi Pujol